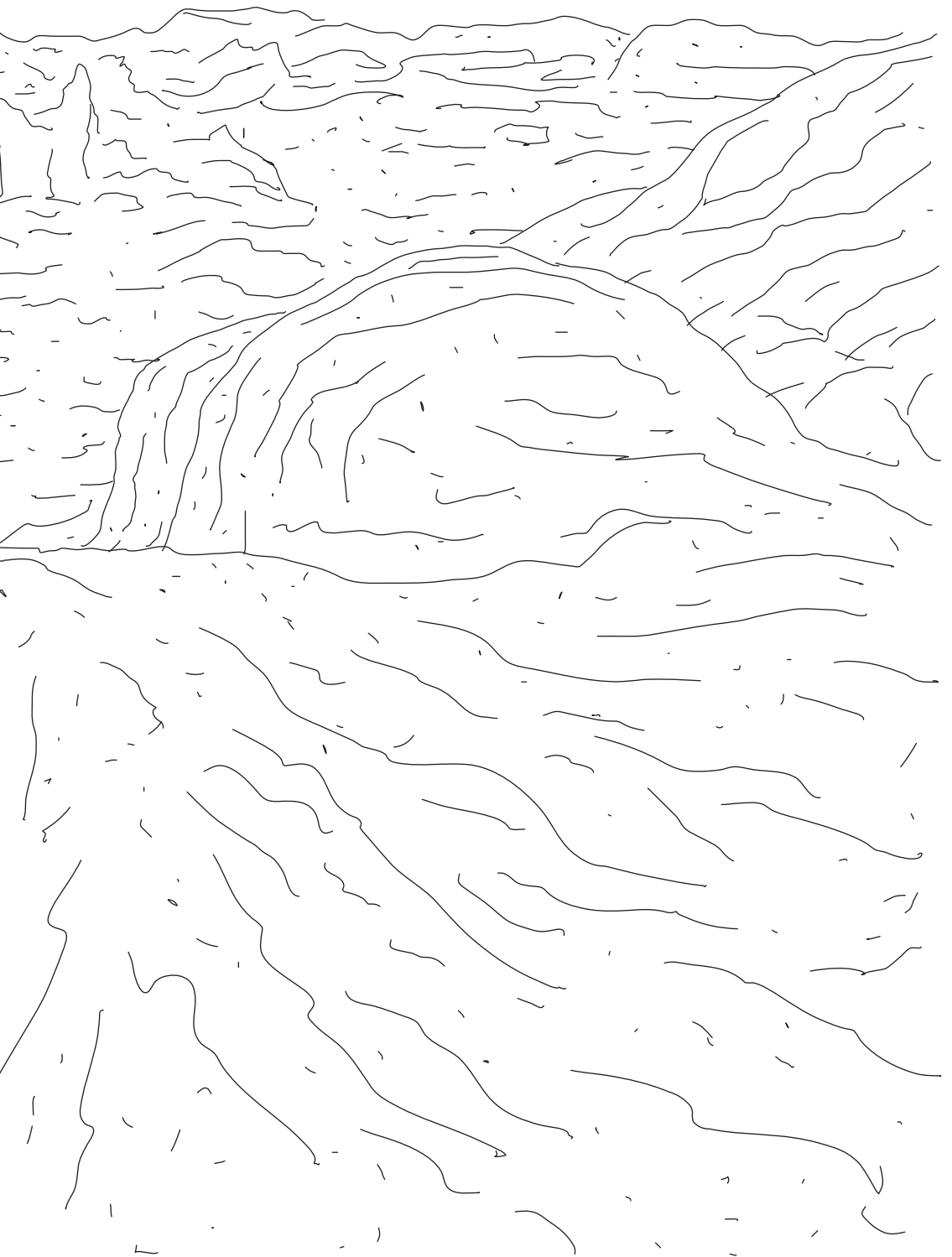

ŠČERŲ SALYNAS PRIE GOTHOBO,
1724 M. VASARA

Aš esu Apalutokas, Raudonasis. Kaip sako pastorius, galiu visur nukeliauti, nors jis taip sako šaipydamasis, bet išties taip yra, ir jis puikiai tai žino, nors niekada to nepripažins. Ogi aš turiu skylę, ne perdimo ar ėdimo skylę, ar kokią kitą skylę, kuri matosi, bet nematomą skylę, ir pro šią skylę aš galiu susiurbti save kaip vandens verpetas, pats praryjantis savo srovę, o tuomet paleidžiu savo dvasią, savo *tarnig*, lauk, ir ji nuskrenda aukštyn, o aš lieku gulėti supančiotas ir netekęs sąmonės ant grindų. Kūnas yra žmogaus materialusis apvalkalas, tačiau siela gali keliauti eteriu taip toli, kiek reikia. Aš galiu nukeliauti į pačias įvairiausias vietas. Nesakau, kad tai lengva, išsinerti iš kūno ir skausminga, ir sunku, tai pareikalauja tyros paniekos mirčiai, bet kai jau atsiplėšiu, einasi lengvai. Galiu nukeliauti į praeitį, nes laikas, kuris praėjo, randasi keliose erdvėse greta tos erdvės, kurią vadiname dabartimi, ir tereikia išsiaiškinti, kaip prasiskverbti pro sieną. Ateitis iš dalies irgi yra, bet tos erdvės dar tuščios, ir nieko ten įdomaus, nebent žmogui reikia tuštumos. Kartą įsitaisiau erdvėje ateityje ir sėdėjau ten, kol praeitis nusirito pro šalį kaip lėta banga. Tartum žiūrėjau, kaip ant sienos mėtomi paveikslai, pats tame nedalyvaudamas. Taip pat galiu nukeliauti į visai kitokius, keistus pasaulius, kur viskas kitaip. Gal Dievas sutvėrė nesuskaičiuojamus pasaulius, kurie egzistuoja vieni šalia kitų? Pasaulį, kuriame žmonės turi tris galvas ir jiems iš nugarų styro pėdos, kad vaikščiodami galėtų gulėti. Negali žinoti. Aš neturiu tiesioginio ryšio su Dievu, bet žinau, kad Jis yra mano Dievas, mažų mažiausiai kaip pastoriaus. Aš tikiu Dievą Tėvą ir tikiu į jo sūnų Jėzų Kristų. Mačiau, kaip jį prikaltė ilgom, kreivom vinim, girdėjau šlapios mėsos pukšėjimą, kai į ją skverbėsi geležis, girdėjau, kaip Išganytojas dūsavo ir dejavo, mačiau, kaip kareiviai įtempę virves iškėlė jo kryžių tarp tų dviejų banditų, girdėjau, kaip iš jo tyčiojosi, ir mačiau, kaip dar pabadė. Neturiu nieko prieš, kad jie atvyko į šį kraštą, tie krikščionys. Manau, tai geras dalykas, nes galiu jums pasakyti, kad būti laukiniam ne

juokai. Kažkas turi nutikti, kad mes, grenlandai, gautume geresnes gyvenimo sąlygas. Labiau kliūva tai, kaip jie čia atvyksta ir kaip jie čia būna. Mes, grenlandai, esam geresni krikščionys už juos, nors ir nekrikštyti.

Stoviu apačioje, pakrantėje, ir žiūriu, kaip laivelis artėja. Viena burė, keturi irkluotojai, pastorius ir du jo berniukai. Ant rankų laikau vaiką, vienintelį man likusį berniuką. Ir žinau, kad turėsiu jį atiduoti. Antraip jis numirs. Jo mama numirė prieš savaitę. Ji lėtai užgeso, atsisakė valgyti ir gerti, grynai nenorėjo, užsispyrė numirti. Keršijo man. Ji neturėjo jokių negalavimų. Tiesiog nenorėjo gyventi. Bent ne su manim. Aš laikiau ją apkabinęs, purčiau, šaukiau ant jos, karštai prašiau, maldavau ir verkiau, bet negalėjau nieko pakeisti. Ji tiesiog nusišypojo. Prakeikiu tave, velnio išpera, sušnibždėjo ir atsuko man nugarą. Tai buvo paskutiniai jos žodžiai.

Bet juk aš tave mylėjau? sakiau. Kalbėjau su negyva moterim.

Mano berniuko vardas Papis. Tada jam buvo dešimt žiemų. Kiti vaikai numirė, vienas po kito. Likom tik berniukas ir aš. Buvau pasiėmęs jį į nedidelę danų gyvenvietę prie fjordo žiočių. Pastorius Albertas Topas, Egedės padėjėjas, mus mokino ir ruošė krikštui. Išmokė skaityti ir rašyti. Kartu su mumis kalbėdavo „Tėve mūsų“. Bet iškilo problemų. Egedė nenorėjo suteikti mums krikšto sakramento. Jis manė, kad mes dar nepasiruošę, kad vos pakrikštyti iškeliausim ir toliau gyvensim kaip laukiniai, taip išniekindami sakramentą. Tad aš pasiėmiau berniuką, pasisodinau jį už savęs kajake ir išplaukiau.

Mano žmonos nedomino krikščionybės idėjos. Ji nebuvo drauge su mumis pas danus, bet kol aš ten gyvenau, įsitaisė naują vyrą. Aš tą vyrą užmušiau, vieną dieną pavijau jūroje, paprasčiausiai ištraukiau iš kajako ir įmečiau į vandenį, tai tas paskendo. Kajaką pasiėmiau namo. Ten buvo geras kajakas. Aišku, pasielgiau ne itin krikščioniškai. Iš tikrųjų tai ir ne itin grenlandiškai. Bet buvo gera. Be to, aš ir nebuvo krikščionis, ir jaučiausi svetimas tarp savo kraštiečių nuo pat tada, kai gavau išventinimus. Jei pastorius būtų mane pakrikštijęs, nebūčiau taip pasielgęs. Tuomet būčiau galėjęs išsilaisvinti iš pagoniškos tamsos, kuri buvo tiek mano stiprybė, tiek silpnybė.

Taigi, bet tada aš pasiėmiau žmoną, gražinau ją atgal, nusiųdžiau į mirusiojo kajaką ir parvilkau namo į gyvenvietę, kur glaudėsi mano berniukas. Galvojau, kad mums bus gerai pabūti vieniems, iš naujo

susipažinti, atleisti vienas kitam. Bet tuomet ji ir apsisprendė numirti. Taip ir padarė.

Aš Apalutokas. Raudonasis. Tokį vardą pasiėmiau, kai prieš daugelį metų nusileidau iš kalno su slaptomis žiniomis. Prieš tai vadinausi kažkaip kitaip, kažkaip visai paprastai, sunkiai bepamenu, žvyrium ar lapinu, ar panašiai. Taigi, bet tuomet buvau išventintas ir prisiėmiau, arba gavau, naują vardą. Aš šamanas. Jie, danai, vadina taip. Mes, grenlandai, sakom *angakok*. Žinau kai ką, ko kiti nežino, o ir nenori žinoti. Taip jau yra. Tarp kitko, žinau, kad danai atvyko su kai kuo didesniu ir geresniu už juos pačius. Su krikščionių tikėjimu. Mat vargas laivas gali gabenti kažką vertingo.

Numirus mano žmonai berniukas ėmė silpti. Nenorėjo valgyti maisto, kurio jam padėdavau. Tai varė mane į neviltį.

Kas tau? klausinėjau aš. Kodėl nenori valgyti?

Ji taip sakė, pro sudžiūvusias lūpas sušnabždėjo berniukas.

Kas?

Mama.

Ką ji sakė?

Sakė, kad turiu taip daryti.

Mirtinai nusibadauti?

Taip.

Geltona oda. Juodi ratilai po akimis. Vieni kaulai ir skūra.

Dariau, ką galėjau. Mėginau gudrybe pamaitinti berniuką, bet jis sučiaupdavo lūpas. Su kiekviena diena vis labiau seko. Galiausiai neteko sąmonės. Bet širdis dar plakė, greitai ir nerimastingai, ji plakė po šalta oda. Tada ir pamatau tolyje laivą – burinį laivelį su foku ir pirmagalyje stovintį pastorių juoda sutana, ir jo du jaunus sūnus. Nuėjęs į namą paimu berniuką.

Laiveliui palietus gurgždantį smėlį Egedė iššoka ant kranto. Atsisuka į savo sūnus.

Likit čia.

Jis ateina prie manęs.

Pažįstu tave, sako. Tu vienas iš tų, kuriuos žiemą mokė Topas.

Aš neatsakau.

Kas tam vaikui? paklausia jis.

Serga, pasakau daniškai, kas jį nustebina. Man rodos, jis miršta. Ar paimtum jį?

Į tai jis neatsako. Taria: O mama?

Mirusi, sakau. Ar pastorius negalėtų jo paimti? Juk žinau, kad jūs paprastai pimat sergančius vaikus pas save ir slaugot.

Taip, stačiai skęstam pagonių vaikuose, sako jis. Panašu, kad jie plūsta iš šaltinio, kuris niekada neišsenka. Tai mano žmona nori juos priglausti. Jai tai malonumas ir būdas prastumti laiką. Bet man regis, šiuo metu visos vietos užpildytos.

Bet aš reikalauju. Prieinu prie pat jo, laikydamas ant rankų suglebusį berniuką. Pakeliu jį tiesdamas pastoriui.

Vardan Jėzaus, paimkit jį.

Jis pasižiūri į berniuką. Gerai žinau, ką galvoja. Galvoja apie Išganytoją, nuimamą nuo kryžiaus, ir matau, kad tai jį erzina. Jis atsidūsta.

Gerai, jei jau šitaip, tuomet vardan Viešpaties. Paguldyk jį į laivą.

Atsargiai paguldau berniuką laivo dugne. Bet kai ruošiuosi pats lipti, Egedė prispaudžia man prie krūtinės delną ir nustumia atgal.

Tik berniukas.

Privalau būti su savo sūnum.

Egedė papurto galvą. Galėsi atvykti jo aplankyti. Juk žinai, kur gyvenam.

Tuomet jie išplaukia namo. Aš stoviu lydėdamas juos akimis, kol jie pranyksta. Tada grįžtu į palapinę. Dabar esu vienas pasaulyje. Gal tai vienintelis dalykas, kurį sugebu.

Kai praėjus porai mėnesių nuvykstu į danų gyvenvietę, iškart pamatau berniuką. Jis pasveiko. Labai apsidžiaugiu. Bet kai noriu prieiti ir apkabinti, Egedė atsistoja tarp mūsų.

Ko nori? sako jis. Tau nėra čia ką veikti.

Atvykau pasiimti sūnaus, sakau aš.

Jis jau pakrikštytas. Jis krikščionis. Geras berniukas. Gali pasitarauti man misijoje.

Uždeda ranką jam ant peties, lyg saugodamas nuo manęs. Ir berniukas su pastorium žiūri į mane, o aš žiūriu į berniuką.

Dabar eik, sako Egedė.

Nebandyk pavogti iš manęs sūnaus, sakau aš.

Frederikai Kristijonai, taria jis, pažvelgdamas į mano sūnų. Ko nori? Ar sekti paskui savo pagonį tėvą, ar likti su manim?

Papis pažvelgia į mane. Jo žvilgsnis labai tamsus ir rimtas. Papurto galvą.

Pats matai, sako Egedė ir nusišypso.

Frederikas Kristijonas? klausiu aš. Kas čia per vardas?

Čia jo krikščioniškas vardas, sako Egedė. Dabar jis priklauso man. Aš grįšiu jo pasiimti, tariu.

Jei taip padarysi, paleisiu tau kulką į šikną, sako jis.

Tada nueinu prie kajako ir išplaukiu. Daug kartų grįžtu reikalauti savo sūnaus. Tačiau pastorius nenori man jo atiduoti. Bandau išplėšti jį iš jo rankų, bet Egedė parbloškia mane ant žemės vožęs kumščiu, iš nosies plūstant kraujui lėtai atsikeliu. Paskui ilgai nesirodau pas danus. Laikaisi namie. Turiu pabūti vienas, sukaupti jėgas.

Vėliau Papis konfirmuojamas. Auga ir klesti. Retkarčiais jį matau. Paskui jis numirs. Bet tai nutiks tik po daugelio metų. Tai būtina. Nes tik tai, kas mirė, tavo amžinai*.

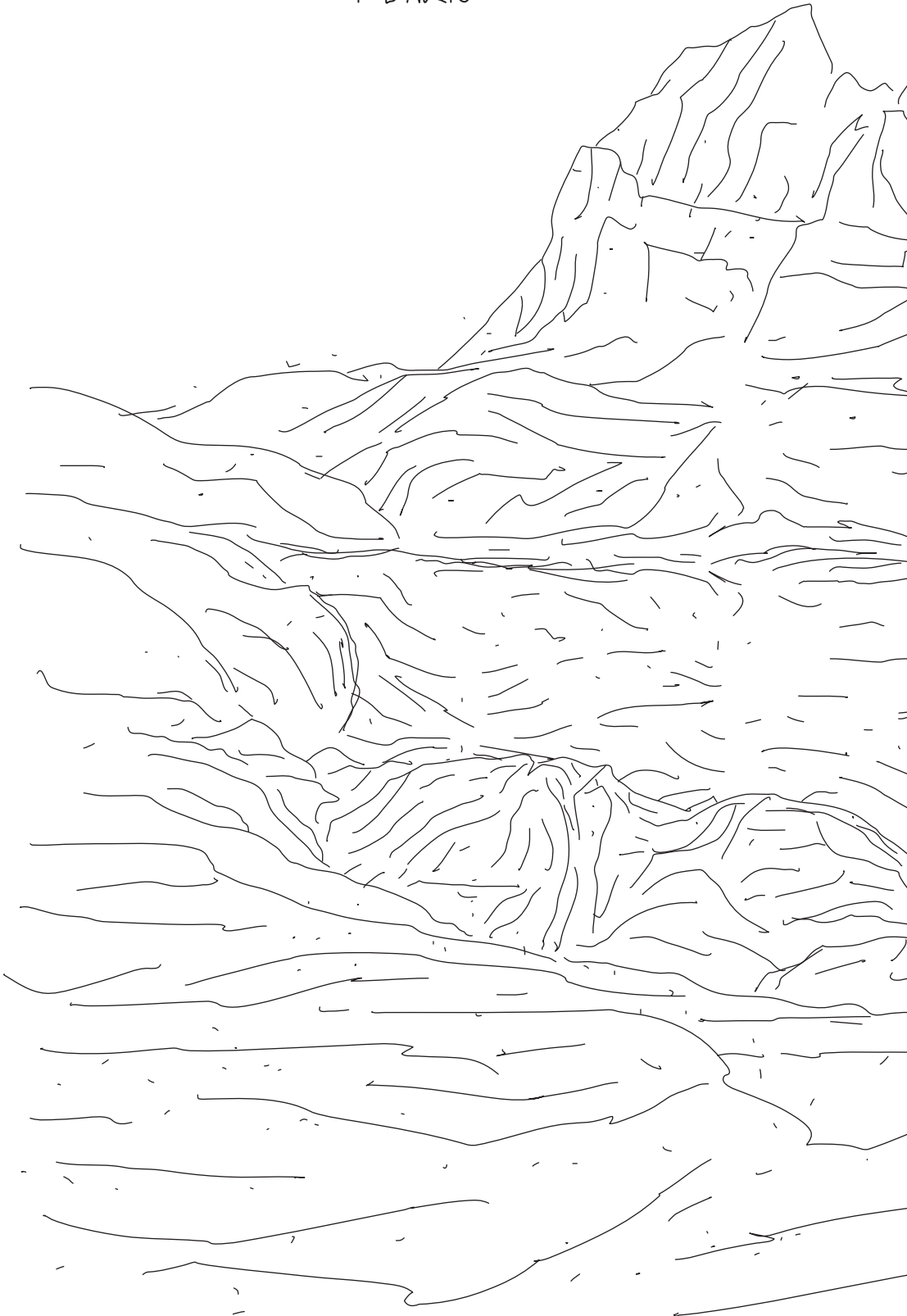
Prieš kam nors numirštant, imi iš anksto gedėti. Nes visa, kas gyva, turi mirti. Žmogus sielvartauja nuo pat tos akimirkos, kai kas nors gimsta. Net Dievą kamuoja amžinas sielvartas, nes jis paaukojo tą, ką mylėjo labiausiai. Ir dabar išsilieja ant žmonių. Gyvenimas yra Dievo kerštas dėl tos nelaimės, kurią pats prisišaukė.

Galėtum pamanyti, kad iš anksto didžiumą gyvenimo pragedėjęs žmogus turėtų pajauti palengvėjimą, kai nelaimė galiausiai įvyksta. Bet ne taip viskas sustyguota. Paaiškėja, kad tas sielvartas tėra naujo sielvarto preliudija. Gimsta toks žvėris, Sielvartažvėris, ir gimdamas jis rangosi ir klykia iš skausmo. Mat Sielvartažvėris sangulavo su savim, pats save pradėjo ir pats pagimdė.

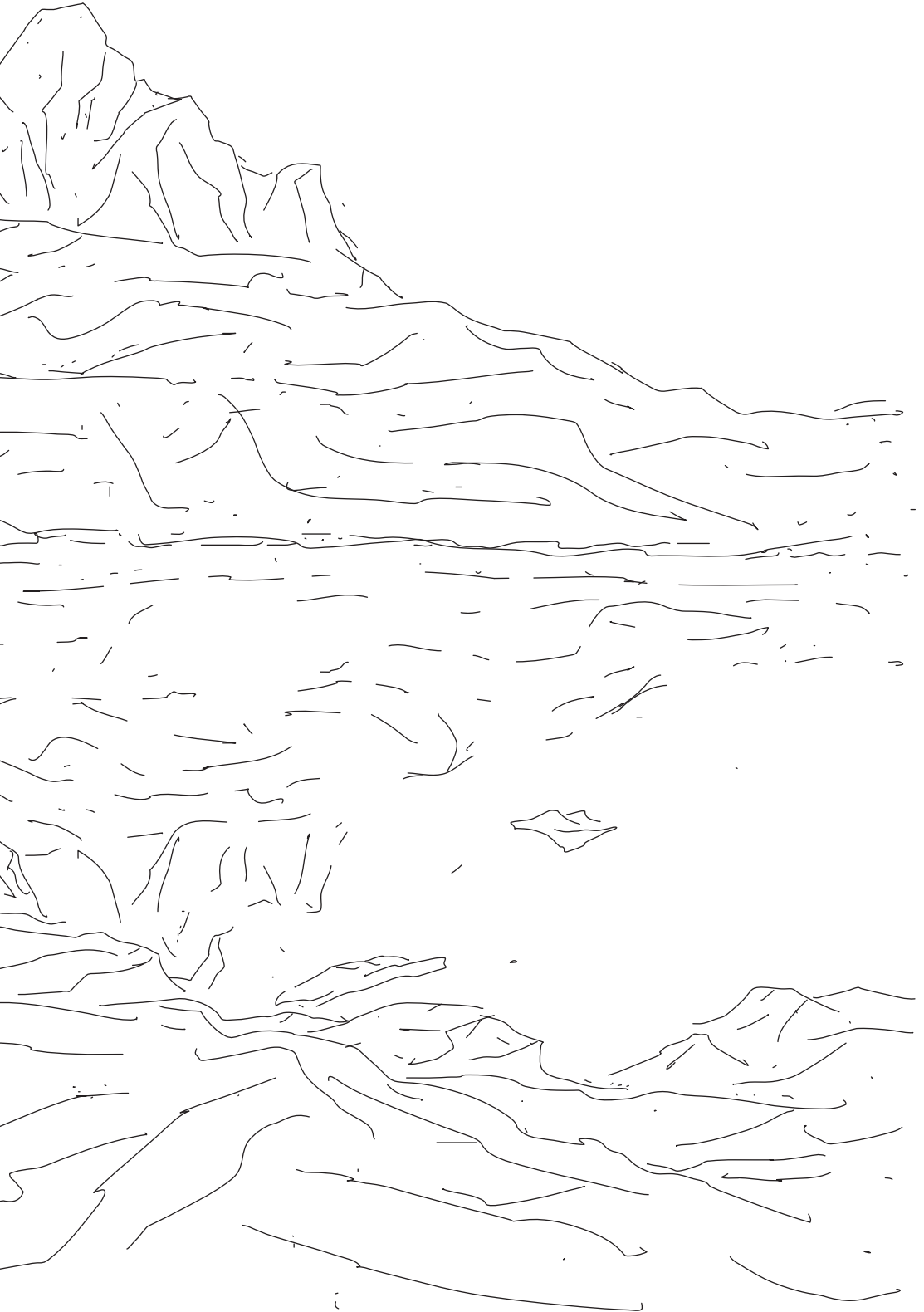
Kai kas nors miršta, numiršti ir tu pats. Tave perpjauna, ir mirties upė Stiksas teka kiaurai tave kaip ugnis ir ledas. Tave padalina į dvi dalis, kurių niekada negalėsi sujungti. Raudonas žmogus / Juodas žmogus.

* Citata iš 1865 m. Henriko Ibseno tragedijos „Brandas“, vertė Kazys Boruta. (Čia ir toliau – vert. past.)

I DALIS

DIDYSIS SUMANYMAS

1.

SUSITIKIMAS ELNIŲ PARKE

Mūsų kursas nukrito iki 64 laipsnių ir mes įplaukėm į gerą, saugų uostą anapus vadinamosios Balo upės kairiajame Grenlandijos šone. Prieš pasiekiant sausumą, maždaug dvi mylios iki žemės, savo laiveliais pas mus atplaukė daug grenlandų. Taipgi išvydau tuos žmones, dėl kurių užsikroviau ant pečių sau tokį didelį vargą. Iš pirmo požvilgio jie man pasirodė labai vargani, iš tiesų jie ir buvo vargani bei gailėsčio verti žmonės; nes kas gi gali būti blogiau, nei nepažinoti Dievo? Taigi negalėjau nieko daryti nedūsaudamas tiek dėl jų, tiek ir dėl savęs paties.*

Iš Hanso Egedės dienoraščio, 1721 m.

Įdienojus antrąjį penktadienį po Velykų, 1728 m. balandžio 16 dieną, se-
noji Kopenhagos pilis pražioja burną ir su trenksmu ją užčiaupia. Išrieda
uždara dvikinkė be jokių skiriamųjų ženklų ar kokių nors monogramų,
užtrauktomis užuolaidomis. Atsirėmusi į palangę, po užuolaida, guli blyš-
ki, strazdanota ranka su antspaudiniu žiedu. Ant pasostės, be vežiko, dar
sėdi tarnas su skrybėle ir juoda livrėja, ant mažytės platformos kariatos
užpakalyje stovi jaunas dvariškis ilgais besiplaikstančiais plaukais. Žirgai,
dvi kumelės, balti kaip pilis, kuri juos išspjovė. Žirgų pasagos ir geležim
kaustyti kariatos ratai skardėdami ir aidėdami skrieja per netvirtą medinį
tiltą virš griovio, skiriančio pilies pastatą nuo pilies aikštės, tuomet garsas
pasikeičia į plokščią metalinį kaukšėjimą grindinio akmenimis. Karieta
truputį sulinguoja važiuodama per sniego pliužę, kai vežikas trenkia
botagu gindamas žirgus sukti į kairę, o posūkis staigus, nes tarp vartų
ir priešais stovinčių karaliaus kanceliarijos pastatų trūksta vietos, be to,
pilna karietų, vežimų su priekabom ir amagerietiškų vežimų, zujančių
pilies aikštėje. Karieta elegantiškai ir mažumėlę rizikingai įsispraudžia
tarp dviejų vežimų ir nulingavusi per Aukštąjį tiltą į Amagerio aikštę

* Nūp Kangerlua fjordas, kolonijiniais laikais vadintas Gothobo fjordu.

sustoja patekusi į kamštį tarp prekystalių. Du pakinkyti žirgai nekantriai trypia. Ranka lange pradingsta.

Matei? vieno valstiečio, savo tėvo, paklausia vaikiną, tempiantis dviratį vežimaitį su keliomis statinėmis.

Ne, ką? atsako tėvas.

Ten buvo mūsų karalius.

Berniuk, tau vaidenasi.

Nematei to žiedo?

Keleivis dvikinkėje mato tai ir girdi, bet tuomet viskas dingsta. Jis nusišypso. Pavaldiniai, pagalvoja. Kokie jie keisti.

Karieta nuvažiuoja toliau, Šiaurinių vartų link, ir neilgai trukus jie atsiduria už miesto. Keleivis su signetu atgalia ranka atitraukia užuolaidą ir pažvelgia į lauką.

Pavasaris, su nuostaba pagalvoja. Tas pats stebuklas kiekvienus mielus metus.

Galvoje tebeskamba menuetas, kuri persirenginėjant jojimo drabužiais klavikordu skambino jo juokdarys. To menueto grakštumas ir elegancija, bet ir griežtas taisyklingumas. Tokia muzika jam primena naująją architektūrą, ir jis net nežino, ar ji jam patinka – tiek architektūra, tiek muzika. Bet kai jau įsikala į galvą, sunku atsikratyti. Jis judina lūpas: Badadam, bambam, badadam, o tuomet trelė, kurią pamėgdžioja vartydamas liežuvį. Žiūrėk, jau ir šypsaisi, pagalvoja. Čia tai bent.

Buvo ilga žiema su žiauriais šalčiais ir kalnais sniego. Dabar sniegas nyksta iš laukų. Pagriovyje auga plukės ir kaip ten tos, beveik sprogsta bukų lapai. Palei vieškelį jau ganosi karvės ir avys. Oras švelnus, nors tebejusti šiurkštus nakties šalnos prisilietimas. Darosi vis sunkiau įveikti žiemas, ir kasmet tamsiausią akimirką jį suima dvejonės, ar jam bus leista patirti pavasarį. Metai, arba gyvenimas, yra lyg Valbiu kalva. Žmogus sunkiai velkasi aukštyn, bet užlipus į viršūnę sugrįžta šviesa, prieš akis atsiveria kraštas, paskui jau pasileidi šuoliais.

Jam skauda kūną ir galvą, nes kiaurą rytą posėdžiavo su artimiausiais patarėjais, pasirašinėjo rezoliucijas, klausėsi ištęstų iki begalybės, pedantiškų ministrų pranešimų. Paskui chirurgas gydė jį taurėmis, atliko klizmą, kad viskas vyktų pagal tvarką, paspaudinėjo pilvą ir paklausinėjo apie artritą, apžiūrėjo jo slaptąjį negalavimą, vadinamą aukso kraujagysle, hemorojų, ir ištepė deginančia tinktūra. Tuomet jam buvo leista išvykti. Elnių parke su arkliais laukia pasiruošę medžioklei grafas Holšteinas, jo aukščiausiasis kancleris ir draugas, bei jo senasis pažas

Henrikas. Nedidelei privačiai medžioklei, ne viešam renginiui, kaip bus vėliau šiais metais. Tik su draugais. Ne vieną savaitę nekantraudamas laukė šios dienos.

Karaliui Frederikui penkiasdešimt septyneri. Jis išgyveno ir vaikų raupsus, ir karus, ir buboninį marą, ir nesėkmingą santuoką. Jo veidas išakėtas raupsų paliktų randų, tačiau vienintelis tikras jo negalavimas yra senatvė, savotiškas apsnūdimas, kurio jis negali nusipurtyti. Greitai bus trisdešimt metų, kaip jis yra absoliutinis monarchas, lygiai pusę savo gyvenimo. Tai didelis vargas. Seniems karaliams būdavo lengviau. Jie nebuvo taip arti tautos. Jis nuo ryto ligi vakaro murkdosi su pavaldiniais ir jų didelėmis bei mažomis problemomis. Bet jam ir patinka. Suleisti pirštus į juodžemį, būti drauge su savo tauta. Jis dirba nuo ryto iki vakaro, keliauja po visą karalystę, tikrina karinius pulkus ir statybinius projektus, šventina laivus, iškilmingai atidarinėja naujas institucijas, karmo šilko kaspinus, uždarinėja žmones į kalėjimus, kitiems suteikia malonę, kone pats vienas rašo naujus įsakymus, kurie iškabinami ant namų vartų ir sienų. Žmonės net nenutuokia, kaip sunkiai vargsta absoliutinis monarchas. Jis yra tautos tarnas, priima šį posakį pažodžiui ir tuo didžiuojasi. Bet kartais žmogui reikia ištrūkti.

Tik štai, kur šuo pakastas, žmogus negali to padaryti. Iš tikrųjų ne. Nes juk ten, kur vyksta, drauge pasiima save patį, savo problemas ir rūpesčius, savo dvoką ir negalavimus. Negali ištrūkti nuo savęs paties. Iš kišenės kariatos sienoje jis išsitraukia vėduoklę. Turbūt ją čia paliko karalienė. Pasivėdavęs pajunta kvėpalų aromato brizą, salsvą ir jaudinantį. Mano Angelas. Tebemyli ją. Jiems pavyko išlaikyti savo meilę savotiškai nekaltą. Kaskart, kai sėlina į jos miegamąjį, jaučia, kad daro kažką draudžiamo. Ir tai jį jaudina. Nuo tada, kai jie susituokė, praktiškai neturėjo kitų moterų. Tiesą sakant, jis vedė ją du kartus, pirma morgantiškai, kai Luiza dar buvo gyva, o paskui dar kartą, išsyk po karalienės mirties. Gal ir paskubėjo. Tačiau buvo svarbu užtikrinti jos vietą. Jį vis dar gali apimti geismas vien apie ją pagalvojus, tuos sultingus klubus ir šlaunis, auksinį, lengvutį plaukų debesėlį, pakibusį virš šiltos, kvėpiančios lyties. Pats sau nusišypso, pro šalį lekiant karvėms ir ožkoms. Su vaikais jai nepasisėkė, vargšėlė. Jie vienas po kito numirė kūdikystėje arba vaikystėje. Luiza bent paliko po savęs du, tarp jų ir kronprinčą, jo sūnų, Kristijoną, vienintelį žmogų, kurio jis iš tiesų bijo. Piktą, paniurusį ir pilną pasipūtėliško teisuoliškumo. Kronprinčas nekenčia savo pamotės karalienės, greičiausiai ir tėvo. Kažin, ką jis darys, kai numirsiu? Be

abejonės, pirmiausia atsikratys Anos Sofijos. Privalau su juo pakalbėti. Antraip jis nugriauts viską, ką aš pastačiau, ir nusimys ant mano kapo.

Karieta žvanga ir linguoja. Jis nusiriaugėja. Įsitveria palangės. Dabar jie važiuoja palei Eresundo sąsiaurį. Anapus jo plyti priešo valdos. Skonė, prarastoji žemė. Bet kad ne aš ją praradau. Žmogus gali paveldėti žemę. Tačiau taip pat ir prarastą žemę. Atsidūsta. Karolis bent jau negyvas. Vis šis tas. Klastūnas, kuris paruošė kulką, pataikiusią švedų karaliui į tarpuakį, turėjo gauti kilmingojo titulą ir visą feodą. Bet niekas nežino, kas tai padarė.* Greičiausiai kas nors iš saviškių. Išdavikai švedai. Čia ta geltona spalva jų vėliavoje. Mėlyna reiškia naivumą. Pavojingas mišinys.

Šokčioja mintys pro langą slenkant kraštovaizdžiui. Jis galvoja apie tą naują, didelį kolonizavimo projektą, į kurį įsivėlė. Visą praėjusią savaitę rengė susitikimus su kariuomenės komendantu Landorfu ir baronu Porsu, kurį asmeniškai išrinko kolonijos gubernatoriumi, bei keliais kitais ten vyksiančiais žmonėmis. Drauge su slaptuoju patarėju Vidfeltu parengė sąrašą kalinių, kareivių iš Bremerholmo, kurie pasirodė tinkami keliauti kartu kaip darbo jėga. Jis pats pakalbino kelis, drauge su vienu karininku klausinėjo visokiausių dalykų. Žinoma, jiems nebuvo pranešta, ką su jais planuojama daryti. Galės sužinoti, kai ateis laikas. Jeigu jie išgirstų, kad kelias į Grenlandiją, kiltų rizika, kad pasipustys padus. Bent jau jis pats taip darytų. Gerai pamena pastorių Egedę, kuris prieš keletą metų iške- liavo ten kaip misionierius su didele šeima, žmona ir keturiais vaikais, jie nuolat susirašo laiškais. Norvegas, nepajudinamas kaip uolėtas jo kraštas. Jis jam nepatiko, ta milžiniška nosis, tiesus žvilgsnis, bet jautė, kad gal Egedė nudrėbtas iš tokio molio, kokio reikia šiai užduočiai. Dabar jie pakels visas bures ir prie danų karūnos bus prijungta nauja kolonija. Galbūt, jei viskas pasiseks, tai galės šiek tiek atsverti prarastą Skonę.

Egedė atsiuntė jam iš ten ne vieną dovaną, tarp kitų ir kaulinę figūrėlę, tokį lyg velnią, kurį padirbo laukinis. Kažkodėl jis visą laiką nešiojasi tą figūrėlę kišenėje, dažnai išsitraukia ir paglosto kaulą, kuris bėgant laikui nusitrynė iki blizgesio. Tai jo talismanas. Nedrįsta niekam jo rodyti, net Angelui. Dabar laiko išsitraukęs. Kokia baisi šypsena,

* Švedijos karalius Karolis XII (valdė 1697–1718), dar vadinamas Karių karaliumi, pusę gyvenimo praleido mūšio lauke. Jis vadovavo Švedijos kariuomenei per Šiaurės karą (1700–1721), užėmė daug teritorijų, žuvo pašautas per Fredrikshaldo pilies apsiaustį, kuomet vieną vakarą nusileido į apkasus pažiūrėti, kaip sekasi kareiviams. Paskutinis absoliutinis Švedijos monarchas.

mažumėlę susinepatoginęs pagalvoja. Aštrūs dantys, dygios akys. Tyras blogis, tačiau šis blogis linksminasi. Tai kvatojantis Dievas, pagalvoja. Ne, kokia nesąmonė. Reikėtų sukalbėti „Tėve mūsų“.

Gal ten yra aukso, pagalvoja trindamas figūrėlę nykščiu. Egedė leidžia taip nutuokti. Gal ir sidabro, vario bei geležies. Protu neaprepiami turtai. Vienas laivas po kito, pakrautas tauriaisiais metalais. Jei pasiseks, mane prisimins kaip karalių, kuris prikėlė šalies ekonomiką ir grąžino Danijos didybę. Turi sukaupti valią, kad nepradėtų įsivaizduoti auksu grįstų gatvių, pašlovinimo paradų, regatų. Visai reikėtų naujos pilies, kiek kukliau pagalvoja. Turėtų atsirasti lėšų bent tam.

Ir dar yra pagonys. Jis pasižiūri į figūrėlę. Laukiniai. Reikia gelbėti ne tik ekonomiką, bet ir anapusinę palaimą. Kokia gausybė žmonių priversta gyventi pagoniškai ir laukti, kada išgirs apie Jėzų ir bus per Jį išganyti. Juk jei jis taps tuo žmogum, kuris atves ištiesą laukinių tautą į išganymą, tai irgi turės kažką reikšti, kai suvedus visas sąskaitas jis bus aptariamasis tiek Dievo, tiek žmonių akyse. Įsikiša kaulinę figūrėlę į kišenę.

Aš Apalutokas, Raudonasis. Aš skraidau. Ištiesiu rankas išilgai kūno ir nurūkstau per dangų plaukams besiplaikstant kaip kometos uodegai. Aš dviejose vietose vienu metu. Guliu durpinėje trobelėje visas supančiotas, kandžiodamas rūgščią aslą, ir sėdžiu saugiai ir šiltai karaliaus vidinėje kišenėje.

Frederikas visada siaubingai bijojo pragaro. Ypač blogai buvo jaunystėje, kai keliavo po Pietų Europą ir gyveno nuodėmingą gyvenimą. Vakare ir naktį vykdavo puotos, girtavimai ir paleistuvystės, o ryte laukdavo atgaila ir sąžinės priekaištai. Vėliau, kai vedė ir tapo karaliumi, pragaro baimė sumažėjo. Bet dabar, kai jo mirties diena artėja lyg tamsi banga, ta baimė sugrįžo. O karaliai, savaimė aišku, turi dėl daug ko atgailauti, kitaip ir būti negali. Privalai priimti sunkius sprendimus. Be kita ko, kaip jis apgavo Luizą ir nustūmė ją į antrą planą. Turbūt dabar sėdi danguj gavusi šiltą vietelę ir trina rankas laukdama atlygio – pamatyti, kaip jis bus įvarytas į liepsnas. Nuo tos minties neramiai pasimuisto ir pajunta, kaip išangėje konvulsiskai susitraukia kieti mazgai.

Kaip taip gali būti, kad jis linkęs galvoti tik apie nemalonus dalykus? Jau seniai apsisprendė, kad nesigrauš dėl to, ko vis tiek nebegali pakeisti. Bet kaltė ir toliau iš pasalų jį aplanko.

Reikėjo tada likti Italijoje, pagalvoja. Apsivesti su Teresa. Kas tarp jų nutiko nebuvo nuodėmė, ar bent jau nedidelė. Tai buvo meilė. O visa kita – tik nevykę bandymai atlikti savo pareigą. Ir tuomet ji išėjo į vienuolyną, o aš tapau karalium. Mums sukliudė mano tėvas, karalius, jis sugriovė mano laimę. Ne, daugiau apie tai nebegalvosiu. Jo ranka vėl leidžiasi į kišenę prie figūrėlės, bet jis susitvardo.

Žvelgia pro langą į švinių vandenį, į vatinius debesis su mėlynu dangum properšose. Pučia lengvas vėjas. Dūžtančių bangų viršūnės putotos. Geltonos Skonės kalvos atrodo besišypsančios ir draugiškos. Veidmainiškos ir naivios.

Jis liepia vežikui nuvažiuoti prie paplūdimio ir sustoti. Išlipęs nusimyla ant krūmo, giliai į plaučius įtraukia gaivaus pavasario oro. Tada nueina pakrante, o karieta seka iš paskos per gerą atstumą, livrėją vilkintis tarnas – per kelis žingsnius už jo. Jis laido plokščius akmenis vandens paviršiumi, bet neteko įgūdžių, pašokdina akmenis daugiausiai porą kartų. Tarnas primena jam, kad būtų atsargus ir nesušlaptų pėdų, nes pavasaris dar vėsus, ir jis paklusniai atsitraukia per porą žingsnių nuo kranto linijos, ir nueina toliau, jaučiasi ramus būdamas čia, tarp dangaus ir jūros, kur karalius yra tiesiog žmogus. Elnių parke pirmiausia pasirūpina sustoti prie Kirstinės Pilsės šaltinio ir išgeria puodelį šaltinio vandens, pats nuėjęs sudaužo puodelį į medžio kamieną.

Henrikas, buvęs karaliaus pažas, aukštas juodaodis iš Vest Indijos, kuris gimė vergu, bet jau seniai gavo nusipelnytą laisvę, stovėdamas laukia jo viršuje, prie medžiotojų trobelės. Jie labai šiltai pasisveikina. Henrikas neseniai vedė, ir karalius traukia jį per dantį sakydamas, kad gerai supranta, kodėl niekada jo nebesutinka, juk net karalius negali varžytis su dailiąja lytimi. Henrikas geraširdiškai nusijuokia. Jis karaliaus bendraamžis, bet atrodo jaunesnis, yra išvaizdus ir gražus vyras. Nešioja sustandintą peruką su uodega, elegantiško kirpimo prigludusį mėlyną švarką ir avi žvilgančius juodus jojimo batus su pentiniais.

Frederikas pasižiūri į jį. Tu buvai gražiausias brangakmenis mano karūnoje, taria. Kodėl gi su tavim atsisveikinau?

Jo Didenybė suteikė Henrikui malonę vesti, atsako morianas*.

* Taip Danijoje seniau vadinti juodaodžiai afrikiečiai.

Niekada nereikėjo taip daryti, taria jis. Esu įsitikinęs, kad mano grandinės buvo lengvesnės nei santuokos. Ir Henrikas nusijuokdamas žemai nusilenkia. Kalbėdami jie liečia vienas kitą, pliaukščioja, ir tie prisilietimai visą laiką balansuoja ties muštynių riba, kaip tada, kai jie būdami maži berniukai visada ridinėdavosi ant grindų. O dabar jie per seni.

Iš šunų aptvaro pasigirsta kurtinantis lojimas.

Girdžiu, šunys pasiruošęs medžioklei.

Pasiutę žvėrys, Jūsų Didenybe. Neėdė dvi dienas.

Ateina ir grafas Holšteinas, už žąslų tempdamas žirgą, milžinišką juodą eržilą. Holšteinas irgi tarnavo jam pažu, kai buvo berniukas. Dabar jis aukščiausiasis kancleris. Koks nuobodus pasaulis, kuriame berniukai tampa aukščiausiaisiais kancleriais ir karaliais. Henrikas nueina į arklides paimti karaliaus arklio.

Kaip išstorėjai, sako Frederikas.

Tai vadinama suapvalėjimu, Jūsų Didenybe.

Manai, arklys tave paneš?

Paneštų ir patį karalių, atšauna Holšteinas.

Niekada nereikėjo paskirti tavęs aukščiausiuoju kancleriu. Tu ne tik storas, bet ir jžūlus. Kaip gyvena kanclerienė?

Ji dar apvalesnė, šypsodamas atsako grafas. O kaip gyvena mano karalius?

Viskas gerai, atsako jis.

Ateina Henrikas, vedinas jo balta kumele Seleste. Kumelė jį atpažįsta, ir kai jai topteli, ką tai reiškia, iš džiaugsmo sužvengia, ima kinkuoti galvą ir vartyti akis. Paėmęs vadeles iš Henriko, jis apkabina jos galvą, pakaso paausį ir pabučiuoja į kaktą. Ar mano mergaitė pasiilgo tėvelio? Tuomet užšoka ant arklio ir risčia apjoja ratą, truputį padejuoja, kad skauda šiknaskylę. Henrikas atneša šilkinį paketėlį su veršienos karbonadu. Frederikas pasikelia balne ir pasikiša jį po užpakaliu, vėl atsisėdęs patogiai įsitaiso, tuo metu Holšteinas rūpestingai nukreipia akis į kitą pusę. A, dabar geriau. Kadaisė caras Petras išmokė jį pasidėti gabalą mėsos tarp sėdynės ir balno, kad sumažintų hemorojaus skausmus.

Mano ponai. Lai medžioklė prasideda.

Dabar ateina medžioklės vadovas su pėdsekiu šunim, įkandin seka jo padėjėjai, apsiginklavę raitytais medžioklės ragais, su būriu šunų už pavadžio. Šunys virpa iš jaudulio, juos sunku nulaikyti.